Н. ЗАЙНИДДИНЗОДА
Ҳ. МУНАВВАРОВ

ҚОИДАҲОИ ҲАРАКАТ ДАР РОҲ

Китоб барои дарсҳои тарбиявии
хонандагони синфҳои 1 – 2-юми
муассисаҳои таҳсилоти умумӣ

Нашри дуюми такмилёфта

Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон
тасдиқ кардааст

ДУШАНБЕ
МАОРИФ
2023

ТДУ (УДК) 625.096+625.7+371.671+373
ТКБ (ББК) 39.808Я72+74.1005+74.200.58
З-19

З-19. Зайниддинзода Н., Мунавваров Ҳ. **Қоидаҳои ҳаракат дар роҳ.** Китоб барои дарсҳои тарбиявии хонандагони синфҳои 1 – 2-юми муассисаҳои таҳсилоти умумӣ. – Душанбе, Маориф, 2023. – 64 саҳ

Ҷадвали истифодаи китоб

№	Ному насаби хонанда	Синф	Соли таҳсил	Ҳолати китоб (баҳои китобдор)	
				Аввали сол	Охири сол
1					
2					
3					
4					
5					

Бачаҳои азиз! Он расмҳое, ки гирдашон сурх буда, аломати гузошта шудааст, маънои онро дорад, ки ин тавр рафтор накунед. Аломати маънои ба хотир гиред ва аломати маънои саволро ифода мекунад. Ҳамчунин бо мақсади донистани маънии аломатҳои роҳ дар саҳифаҳои 59, 60 ва 61 шарҳи аломатҳои роҳ дода шудааст.

ISBN 978-99985-0-516-2 © Маориф, 2023
Моликияти давлат

САРСУХАН

Бачаҳои азиз!

Пеш аз ҳама шумо бояд роҳи ҳаракати худро аз хона то ба мактаб хуб донед. Ҳангоме ки падару модар ё ягон одами наздикатон шуморо аз хона то дари мактаб гусел мекунанд, диққат диҳед, ки аз куҷо шуморо аз роҳ мегузаронанд, дар куҷо чароғи роҳнамо гузошта шудааст, ҳангоми фурӯзон будани кадом ишораи чароғи роҳнамо роҳро гузаштан мумкин аст, аз куҷо роҳро гузаштан хатарнок аст ё қатъиян мумкин нест. Зеро баъзан мавридҳое мешаванд, ки падару модар ва ё онҳое, ки ҳар рӯз шуморо то ба мактаб меоранд, бо ягон сабабе корашон мебароядy шуморо ба мактаб бурда ё аз мактаб ба хона оварда наметавонанд ва шумо танҳо ба мактаб меравед ё аз мактаб ба хона меоед. Дар ин маврид ба шумо донистан ва риоя кардани қоидаҳои ҳаракат дар роҳ ёрӣ мерасонанд.

Умедворем, ки шумо қоидаҳои ҳаракат дар роҳро омӯхта, ба онҳо ҳангоми ҳаракат дар роҳ риоя мекунед ва ба хоҳарону бародарони худ низ омӯхта, риояи онҳоро талаб менамоед. Бо ин восита шумо пеши роҳи ҳар гуна ҳодисаҳои нохуши нақлиётиро гирифта, ҳифзи ҳаёти солими худ ва бародарону хоҳарони худро таъмин менамоед.

Н. Зайниддинзода

ХАТТИ ҲАРАКАТИ
КӮДАК АЗ ХОНА ТО БА МАКТАБ

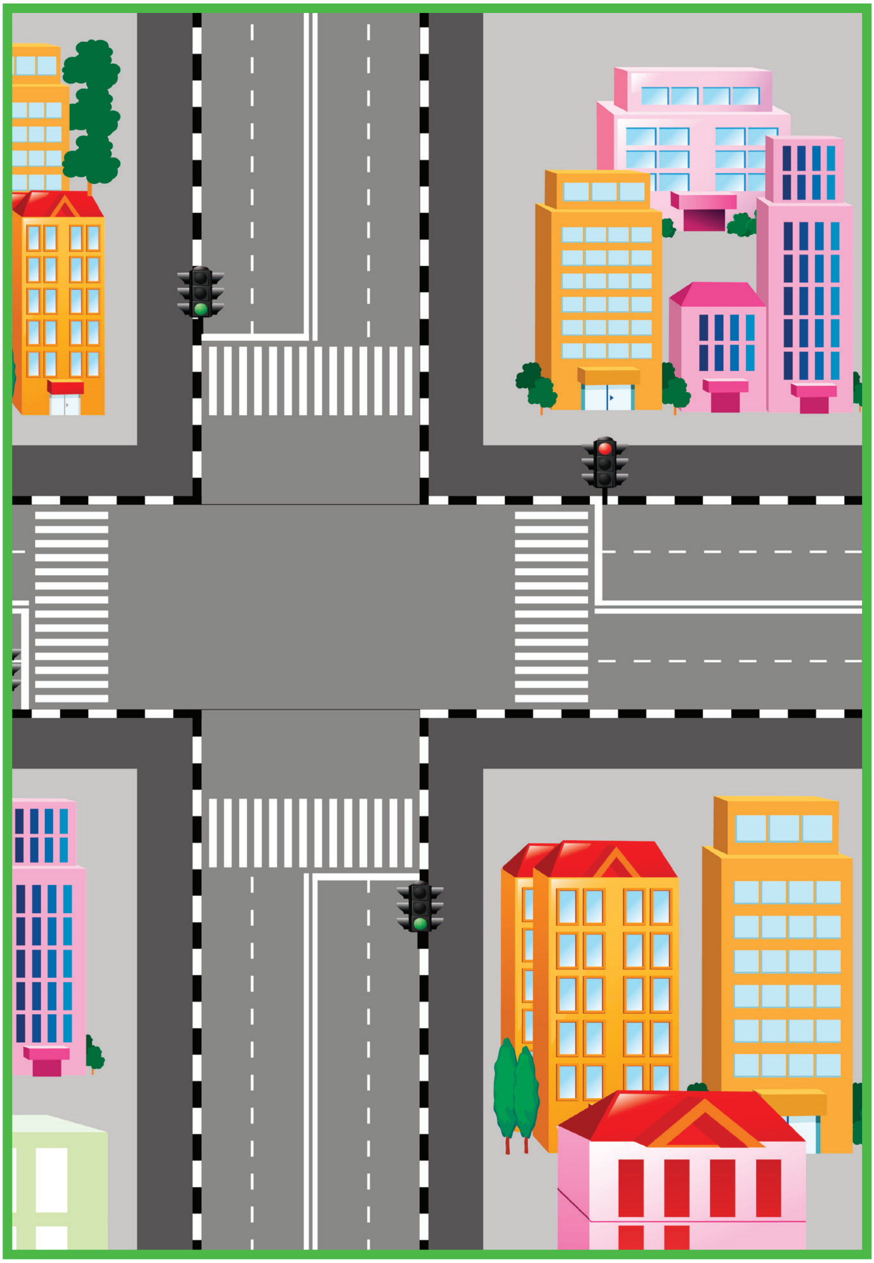

Бо фарорасии соли таҳсил шумо ба сӯйи мактаб равона мешавед. Ҳаракати шумо дар роҳҳои пиёдагард ва мошингард сурат мегирад. Дар он ҷо бо пиёдагардон ва қатори автомобилҳо вомехӯред. Шумо ҳанӯз намедонед, ки аз роҳи мошингард чӣ тавр бояд гузашт.

Агар шумо роҳро гузашта натавонед, бояд аз калонсолон ёрӣ пурсед.

! Бачаҳои азиз! Роҳро танҳо аз ҷойҳои муайяншуда гузаред:

– аз пиёдагузар, пайраҳаи пиёдагард ва дар сурати мавҷуд набудани онҳо – аз канори роҳ;

– ҳаргиз аз пеши мошини наздикомада давида нагузаред;

– яку якбора дар қисми мошингарди роҳ пайдо нашавед;

– ҳангоми фурӯзон будани ранги сабзи чароғи роҳнамои пиёдагардон кӯчаро гузаред.

МАФҲУМҲОИ РОҲ, КӮЧА, ХИЁБОН, ЧОРРОҲА

Роҳ он қисми кӯча аст, ки барои ҳаракати воситаҳои нақлиёт ва одамон сохта шудааст. Роҳ аз қисми мошингард, канори роҳ ва пайраҳаи пиёдагардон иборат мебошад. Роҳҳо хокӣ, регпӯш, мумфарш ва бетонӣ мешаванд.

Кӯча як қисми маҳалли аҳолинишин аст. Он биноҳо, роҳи мошингард, роҳҳои пиёдагард, гулгаштҳо ва дигар иншоотро фаро мегирад.

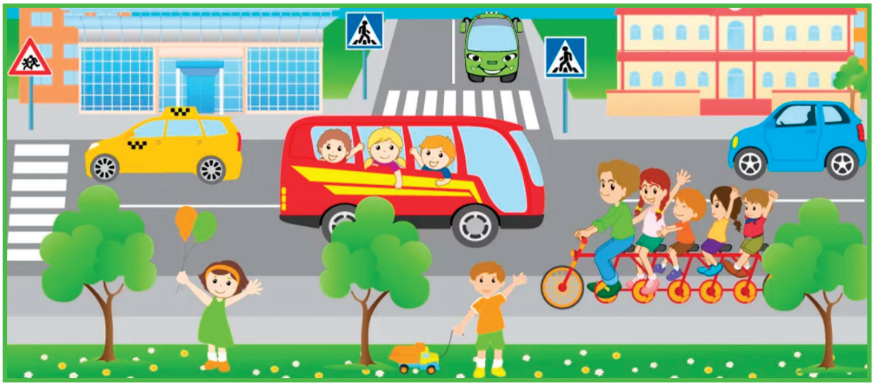

Хиёбон низ аз кӯчаҳо, роҳҳои калони мошингард ва гулгаштҳо иборат мебошад. Хиёбон аз кӯча фарқ мекунад. Хиёбон роҳи калону васеъ дорад. Он ба биноҳои калони маъмуриву фарҳангӣ баромад дорад. Роҳи мошингарди хиёбон паҳнтар буда, аз чандин хатти ҳаракат иборат аст. Хиёбон рост мешавад, вале кӯча метавонад каҷ бошад. Паҳноии роҳи кӯча метавонад танг бошад.

Дар деҳот хиёбон нест, вале кӯча ҳаст. Одатан хиёбонҳо аз майдонҳо, чорроҳаҳои калон ва сарҳади шаҳр оғоз гардида, дар ҳамин гуна ҷойҳо ба охир мерасанд.

Яъне хиёбон бо бунбаст ба охир намерасад, аммо кӯча метавонад бо бунбаст тамом шавад.

Баъзе кӯчаву хиёбонҳо ба номи шахсони машҳури таърихӣ, шоиру нависандагони бузург гузошта шудаанд.

Масалан, ба номи Исмоили Сомонӣ, Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, Абуалӣ Сино, Садриддин Айнӣ, Бобоҷон Ғафуров ва дигарон.

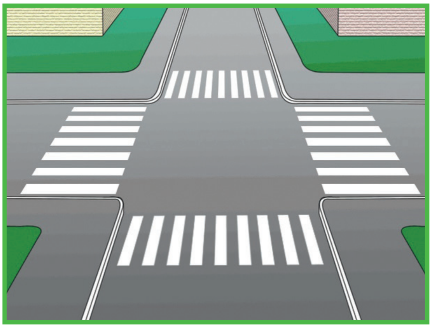

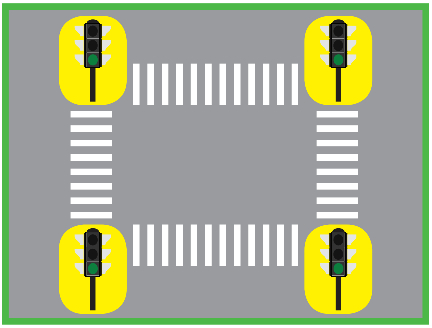

Чорроҳа. Ҷойи ҳамдигарро бурида гузаштани роҳҳо, ба ҳамдигар пайваст шудан ё ба самтҳо ҷудо шудани онҳоро чорроҳа меноманд.

Чорроҳае, ки дар он ҳаракат бо чароғи роҳнамо танзим карда мешавад, чорроҳаи танзимшаванда номида мешавад.

!

1. Роҳҳо барои чӣ сохта шудаанд?
2. Роҳ аз кӯча чӣ фарқ дорад?
3. Хиёбон аз кӯча чӣ фарқ дорад?
4. Кӯчае, ки шумо дар он зиндагӣ мекунед, чӣ ном дорад?
5. Шумо боз кадом кӯчаҳои маҳалли худро медонед?
6. Мактаби шумо дар кадом хиёбон ё кӯча ҷойгир шудааст?

САМТИ ҲАРАКАТИ НАҚЛИЁТ ДАР РОҲ

Ҳаракати воситаҳои нақлиёт дар роҳҳо яксамта ва дусамта мешавад.

Дар роҳҳои ҳаракати яксамта ҳаракати нақлиёт танҳо дар як самт сурат мегирад. Дар роҳҳои дусамта воситаҳои нақлиёт ба ду тараф ҳаракат мекунанд.

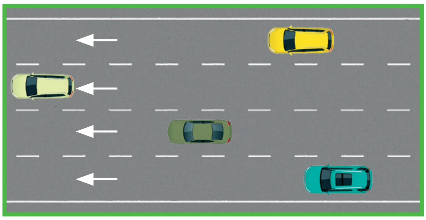

Роҳи яксамта

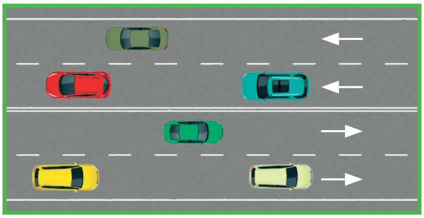

Роҳи дусамта

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳаракати воситаҳои нақлиёт ва пиёдагардон аз тарафи рости роҳ муқаррар шудааст.

Роҳи пиёдагард

Қоида баҳри моён
Хосса ишора кардаст:
Пайраҳа баҳри инсон
Роҳи пиёдагард аст.
Донӣ агар қоида,
Бинӣ фақат фоида!

Роҳи мошин

Роҳи калон – ба мошин
Вай ҷойи кори мошин,
То ки халал наёбад
Гаштугузори мошин.
Донӣ агар қоида,
Бинӣ фақат фоида!

Н. Бақозода

ҚОИДАҲОИ ГУЗАШТАН АЗ КӮЧАВУ РОҲҲО

Дар роҳ пиёдагардон бояд бо роҳи пиёдагард ҳаракат кунанд. Роҳи мошингардро фақат аз гузаргоҳи зеризаминӣ ё аз ҷойҳои махсус гузаранд.

Аз гузаргоҳҳое, ки чароғи роҳнамо доранд, ҳангоми сабз будани он гузаштан лозим аст.

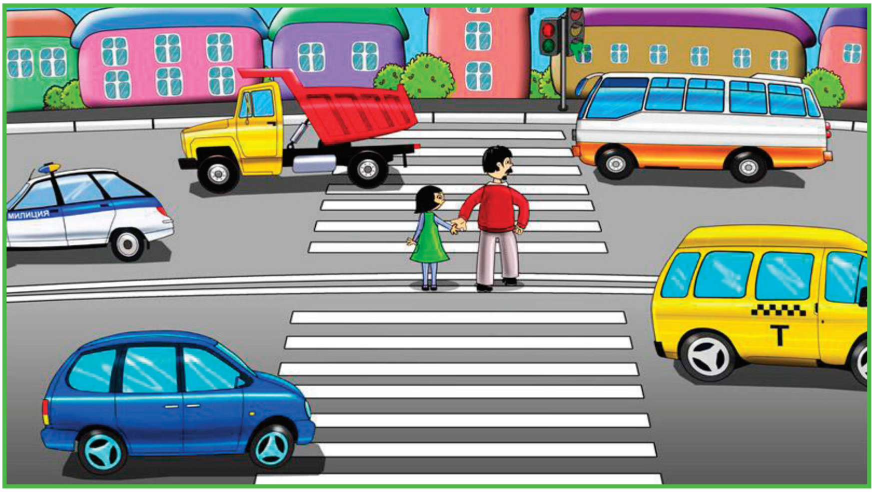

Ҳангоми гузаштан аз роҳ, дар ҳолати сабз будани чароғи роҳнамо ҳам бояд бисёр бодиққат бошед. Ба атроф назар кунед, садои мошини наздикояндаро шунавед. Баъзан чунин ҳолатҳое рух медиҳанд, ки тормо-

зи мошин якбора аз кор мебарояд. Дар ҳолати зарурӣ ронанда мошинро боздоштан наметавонад ва боиси рух додани ҳодисаи нохуш мегардад. Бинобар ин бояд аз гузаргоҳ ҳангоми бапуррагӣ бозистодани мошинҳо гузаред.

Дар ҳолати набудани гузаргоҳи пиёдагард роҳро аз ҷое гузаред, ки ҳар ду тарафи роҳ хуб дида шавад. Дар чунин маврид роҳро таҳти кунҷи рост гузаштан зарур аст. Чунки масофаи роҳи гузариш кӯтоҳтар ва вақти дар роҳ будани шумо камтар мешавад.

Бояд аввал ба тарафи чапи роҳ нигоҳ карда, дар ҳолати набудани воситаҳои нақлиёт то байни роҳ бирасед. Баъд ба тарафи рост нигаред ва дар ҳолати набудани мошин қисмати боқимондаи роҳро гузаред.

Дар ҳолати набудани роҳи пиёдагард шумо бояд аз канори роҳ ҳаракат кунед.

Пиёдагардон бояд бо амалҳои нодурусти худ ба ҳаракати мошинҳо (воситаҳои нақлиёт) халал нарасонанд. Дар акси ҳол рух додани фалокат аз эҳтимол дур нест.

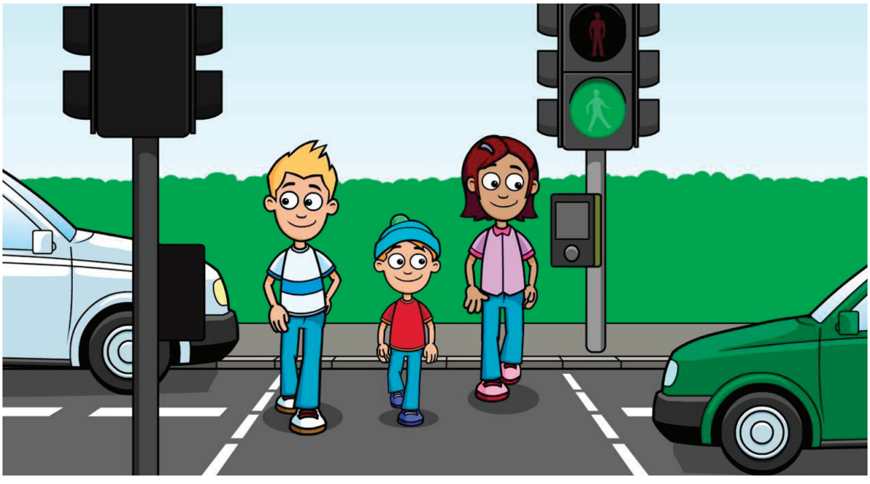

Аҳлам бигӯяд, дар гузар,
Аввал ба сӯйи чап нигар.
Дар нимаи дуюми роҳ,
Бинмо назар сӯйи дигар.

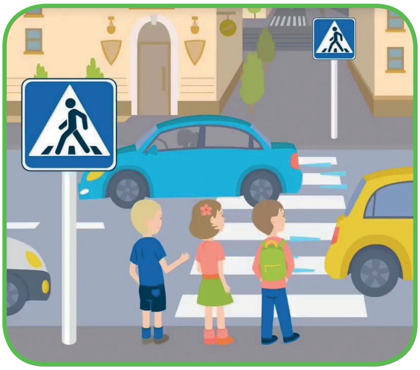

Дар роҳ ва назди роҳҳои мошингард бозӣ кардан хеле хавфнок буда, қатъиян манъ аст.

Шумо бояд дур аз роҳи мошингард, дар майдончаҳои махсуси назди биноҳо ва майдончаҳои варзишӣ бозӣ кунед.

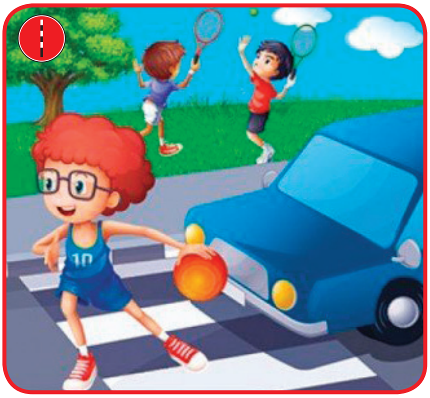

1. Роҳи мошингардро аз куҷо бояд гузашт?
2. Ҳангоми аз роҳ гузаштан аввал чӣ бояд кард?
3. Оё дар роҳи мошингарди кӯчаи шумо гузаргоҳи пиёдагард вуҷуд дорад?
4. Ҳангоми ба мактаб рафтан ва аз мактаб ба хона омадан ба шумо аз чанд роҳ гузаштан лозим меояд?

ИШОРАҲО БАРОИ ТАНЗИМИ ҲАРАКАТ ДАР РОҲ

Барои танзими ҳаракати нақлиёт ва пиёдагардон дар роҳи мошингард чароғи роҳнамо (светофор) ёрӣ медиҳад.

Ранги сурхи чароғи роҳнамо ҳаракатро манъ мекунад.

Ранги зарди он низ манъкунанда аст. «Тавaҷҷуҳ» – тайёр шавед, «ҳоло ба гузаштан рухсат медиҳам» – ишора мекунад ранги зард.

«Роҳ кушода, ҳаракат кунед!» – мегӯяд ранги сабзи он.

Чароғи роҳнамо аслан дар чорроҳа ва гузаргоҳҳои пиёдагард гузошта мешавад. Он аз се ранги бо навбат фурӯзоншаванда иборат аст: аз боло ранги сурх, дар байн ранги зард ва аз поён ранги сабз.

Ҳар як ранги чароғи роҳнамо як амалеро барои пиёдагардон ва ронандагон ифода мекунад.

Бачаҳои азиз! Агар мо талаботи чароғи роҳнаморо риоя намоем, ҳамеша сафарамон бехатар мешавад.

Шумо борҳо дидаед, ки як шахси сарулибосаш махсус ва ишорачӯб дар даст байни роҳ истода, ҳар гуна ишораҳо мекунад. Ин шахс корманди Бозрасии давлатии автомобилӣ (БДА) аст. Ӯ нозири роҳ мебошад.

Агар чароғи роҳнамо кор накунад, ӯ ҳаракати мошинҳо ва пиёдагардонро ба танзим медарорад, яъне вазифаи чароғи роҳнаморо иҷро мекунад.

Чароғаки роҳнамо барои пиёдагардон аксар аз ду ранг: ранги сурх ва ранги сабз иборат мебошад. Дар дохили ранги сурхи он суроби одами қаристода ва дар дохили ранги сабзи он суроби одами ҳаракаткунанда акс ёфтааст. Пиёдагардон вобаста ба фурӯзон шудани ин ишораҳо амал мекунанд.

СЕЧАРОҒИ РОҲНАМО

Шаҳри зебо – шаҳри мо,
Пур зи мошин кӯчаҳо.
Аз роҳаш чун бигзарем
Бемалолу бехато.

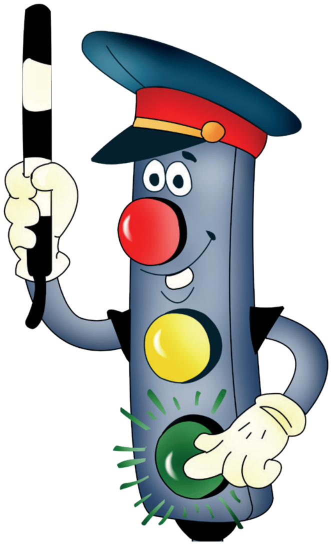

Роҳнамо бошад ба мо
Сечароғи роҳнамо.
Ранги сурхаш гӯяд:– Ист!
Навбати мошинравист!

Ранги зардаш: – ҳуш дор!
Ҳоло гардӣ раҳсипор.
Сабзаш дар гирад агар,
Марҳамат, акнун гузар!

Н. Бақозода

1. Чароғи роҳнамо барои чӣ лозим аст?
2. Чароғи роҳнамо дар куҷоҳо гузошта мешавад?
3. Рангҳои чароғи роҳнамо чиро ифода мекунанд?
4. Шумо кадом намудҳои чароғи роҳнаморо дидаед?
5. Вазифаи нозири роҳ аз чӣ иборат аст?
6. Шеъри «Сечароғи роҳнамо»-ро хонда, тартиби кори чароғи роҳнаморо шарҳ диҳед.

АЛОМАТҲОИ РОҲ

Воситаҳои дигари техникии танзими ҳаракат дар роҳ аломатҳои роҳ мебошанд. Аломатҳо огоҳкунанда, манъкунанда, иттилоотию ишоратӣ, хидматрасонӣ ва ғайра мешаванд.

Онҳо шакли ба худ хос доранд. Масалан, аломатҳои огоҳкунанда шакли секунҷа ва ҳошияи сурх доранд. Аломатҳои манъкунанда шакли доира ва ҳошияи сурх доранд. Аломатҳои иттилоотию ишоратӣ ва хидматрасонӣ шакли чоркунҷа доранд.

Ҳамаи аломатҳо дар якҷоягӣ алифбои роҳро ташкил медиҳанд.

Аломатҳои роҳ ба ронандагон ва пиёдагардон нишон медиҳанд, ки дар роҳ чӣ гуна амал намоянд.

Барои мисол баъзеи онҳоро нишон медиҳем.

АЛОМАТҲОИ ОГОҲКУНАНДА

Аломатҳои огоҳкунанда ронандагонро аз наздик расидан ба қисмати хатарноки роҳ огоҳ мекунанд, то ки барои гузаштан аз он хеле эҳтиёткор бошанд. Масалан, аломати секунҷашакле, ки дар он расми ду бачаи давидаистода тасвир шудааст, аломати «Кӯдакон» ном дорад. Ин аломат огоҳ менамояд, ки дар наздикии роҳ боғча ва мактаб ҷойгиранд ва дар роҳ пайдо шудани кӯдакон аз эҳтимол дур нест.

Аломати дигар, ки дар он одами равон тасвир шудааст, ронандаро огоҳ менамояд, ки дар пеш гузаргоҳи пиёдагард ҳаст.

Ҳамин тавр, аломатҳо вобаста ба шаклу тасвирҳояшон иштирокчиёни ҳаракатро огоҳ мекунанд, ки мутобиқ ба онҳо амал намоянд.

Аломатҳои секунҷашакли ҳошияашон сурх танҳо барои ронандагон аст. Онҳо ронандагонро огоҳ мекунанд, ки дар гузаргоҳи пиёдагард, муассисаи бачагон ё қитъаи хатарнок аст ва дар роҳ аз эҳтимол дур нест, ки кӯдакон пайдо шаванд. Бинобар ин онҳо бояд суръати ҳаракатро суст карда, бисёр эҳтиёткор бошанд. Дар ҷойҳое, ки ин аломатҳо гузошта шудаанд, роҳи мошингардро бояд гузаштани пиёдагардон мумкин нест. Пиёдагардон роҳи мошингардро бояд танҳо аз он ҷое гузаранд, ки аломати чоркунҷаи кабуд бо навиштаҷоти «Гузаргоҳи пиёдагардӣ», «Гузаргоҳи зеризаминии пиёдагардӣ» ё «Гузаргоҳи рӯйизаминии пиёдагардӣ» гузошта шуда бошад.

АЛОМАТҲОИ МАНЪКУНАНДА

Аломати доирашакле, ки дар дохили он расми одами равон хат зада шудааст, ҳаракати пиёдагардро дар ҷойи муайяншуда манъ мекунад.

АЛОМАТҲОИ ДАСТУРДИҲАНДА

Аломатҳои дастурдиҳанда низ доирашакл буда, ранги кабуд доранд. Тасвири дохили онҳо сафедранг аст.

Масалан, аломате, ки дар он расми одами равон тасвир шудааст, аломати «Пиёдароҳа» аст.

Аломате, ки дар он велосипед тасвир шудаст, «Пайраҳаи велосипедгард» ном дорад. Дар ҷое, ки ин аломат ҳаст, ҳаракат танҳо ба велосипедҳо ва мопедҳо иҷозат дода мешавад.

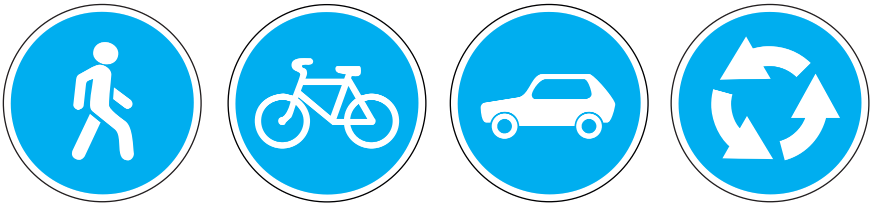

БАЪЗЕ АЛОМАТҲОИ ИТТИЛООТИЮ ИШОРАТӢ

Аломатҳои иттилоотӣ ва ишоратӣ шакли чоркунҷа доранд. Заминаи онҳо низ кабудранг аст.

Аломатҳои чоркунҷае, ки дар онҳо расми автобус ва таксӣ кашида шудааст, ҷойи исти автобус ва таксиро ифода мекунанд. Аломати чоркунҷае, ки дар даруни он одами равон тасвир ёфтааст, «Гузаргоҳи пиёдагард» ном дорад. Он нишон медиҳад, ки пиёдагард роҳи мошингардро бояд аз куҷо гузарад.

БАЪЗЕ АЛОМАТҲОИ ХИДМАТРАСОНӢ

Аломатҳои хидматрасонӣ низ шакли чоркунҷа ва заминаи кабудранг доранд. Онҳо ба ронанда оид ба мавҷуд будани нуқтаҳои хидматрасонӣ дар роҳ маълумот медиҳанд.

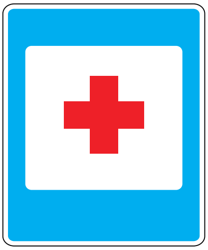

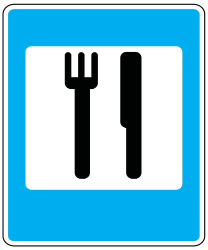

1. Аломатҳои роҳ барои чӣ лозиманд?
2. Шумо боз кадом аломатҳои роҳро дидаед?
3. Аломати «Гузаргоҳи пиёдагард» барои чӣ лозим аст?
4. Аломати огоҳкунандаи «Кӯдакон» дар кучоҳо гузошта мешавад ва барои чӣ хидмат мекунад.

НИШОНАҲОИ РОҲ

Дар роҳҳои мошингард ғайр аз аломатҳои роҳ боз нишонаҳои роҳ мавҷуданд.

Нишонаҳои роҳ хеле бисёранд. Баъзе нишонаҳои асосии роҳро шумо бояд донед. Муҳимтарин нишонае, ки шумо бояд донед, нишонаи «Гузаргоҳи пиёдагардон» мебошад. Ин нишонаро дар чорроҳаҳо ва дар ҷойҳое, ки барои аз роҳ гузаштани пиёдагардон муайян карда шудааст, борҳо дидаед.

«Гузаргоҳи пиёдагард» бо хатҳои паҳни баракӣ (бар ба бар) нишонагузорӣ мегардад.

Нишонаи дигар хатти яклухти сафеди байни роҳ аст. Ин хат самтҳои муқобили роҳро ҷудо мекунад. Ба рӯйи ин хат ҳаракат кардани нақлиёт мумкин нест.

Бинобар ин агар пиёдагард гузаришро пурра анҷом дода натавонад, ӯ метавонад дар рӯйи ин хат истад. Баъд, пас аз гузаштани мошинҳо, қисмати дигари роҳро гузарад.

Дар роҳ хатҳои сафеди фосиладор низ ҳастанд. Ин хатҳо роҳи ҳаракати наклиётро аз ҳам ҷудо мекунанд. Ронандагон метавонанд ба руйи ин хатҳо ҳаракат ку- нанд. Бинобар ин дар болои ин гуна хат истодани пи- ёдагардон мумкин нест.

1. Нишонаҳои роҳ барои чӣ гузошта мешаванд?
2. Пиёдагард роҳро аз куҷо бояд гузарад?
3. Агар пиёдагард дар вақташ роҳро гузашта на- тавонад, дар кадом қисмати роҳ бояд ист кунад.
4. Ҳангоми аз роҳ гузаштан дар кадом қисмати роҳ истодани пиёдагард хатарнок аст?
5. Шумо боз кадом нишонаҳои роҳро дидаед?

ДАР РОҲИ ОҲАН

Бачаҳои азиз, ҳар як воситаи наклиёт дар замин, об ва фазо роҳи худро дорад. Роҳи ҳавоӣ барои ҳавопаймо (самолёт), роҳи обӣ барои киштиҳо, роҳи заминӣ барои воситаҳои наклиёти заминӣ ва роҳи оҳан барои қатораҳо (поездҳо) муқаррар шудаанд.

Роҳи оҳан аз дохили шаҳрҳо ва деҳаҳо мегузарад. Он роҳҳои мошингард ва пиёдагардро бурида мегузарад. Дар роҳҳои оҳан барои пиёдагардон монеаҳо гузошта намешавад. Аммо ин барои ҳаёти онҳо хавфи калон дорад. Қатора бисёр вазнин аст ва бо суръати ниҳоят тез ҳаракат мекунад. Бинобар ин онро яку якбора боздоштан ғайриимкон аст.

Аз ин рӯ, дар наздикии роҳи оҳан бодиққат ва боэҳтиёт будан лозим аст. Роҳи оҳанро танҳо аз ҷойҳои махсус мегузаранд. Дар ҷойҳои серодам барои гузаштан аз роҳи оҳан пул (кӯпрук)-ҳои махсус сохта мешавад.

Бачаҳои азиз, ҳангоми дидани қатораи наздикомада гузаштан аз роҳи оҳан қатъиян манъ аст.

Дар роҳи оҳан ва наздикии он бозӣ накунед. Чунки ин рафторатон барои ҳаёти шумо ниҳоят хавфнок аст!

Роҳи оҳан– роҳи хос
Баҳри поезду халос!
Бо роҳи оҳан нагард,
Бохабар бош, илтимос!

Н. Бақозода

1. Роҳи оҳан барои чӣ лозим аст?
2. Барои чӣ дар болои роҳи оҳан бозӣ кардан мумкин нест?

УҲДАДОРИИ ПИЁДАГАРДОН

Бачаҳои азиз, пеш аз ҳама мо бояд донем, ки пиёдагард кист?

Пиёдагард шахсест, ки дар роҳ пиёда роҳ мегардад. Касоне ҳам, ки бо аробачаҳои маъюбии бемуҳаррик, чана, аробачаи бачагона ҳаракат мекунанд, пиёдагард ҳисоб меёбанд.

Пиёдагардон иштирокчии ҳаракат дар роҳ ҳисоб меёбанд. Онҳо бояд қоидаҳои ҳаракат дар роҳро донанд. Ҳангоми ҳаракат дар роҳ он қоидаҳоро риоя кунанд. Пиёдагардон қисми мошингарди роҳро бояд аз гузаргоҳи пиёдагард, аз ҷумла гузаргоҳи зеризаминӣ ва рӯйизаминӣ гузаранд. Ҳангоми мавҷуд набудани чу-

нин гузаргоҳҳо бо хатти пиёдагард ё канори роҳ гузаранд. Дар роҳҳое, ки ҳаракат бо чароғи роҳнамо ё аз тарафи нозири роҳ танзим карда мешавад, пиёдагардон бояд мувофиқи ишораҳои онҳо амал намоянд.

Пиёдагардон набояд ба ҳаракати воситаҳои нақлиёт халал расонанд. Ҳангоми наздикшавии мошинҳое, ки сигнали махсуси овозиашонро ба кор андохтаанд, пиёдагардон бояд ба онҳо роҳ диҳанд. Чунин воси-

таҳои нақлиёт мошинҳои ёрии таъҷилии тиббӣ, сӯхторхомӯшкунӣ ва ғайра мебошанд.

Пиёдагардон дар пайраҳаи пиёдагард бояд аз канори рости пайраҳа ҳаракат кунанд; ба ҳаракати пиёдагардони самти муқобил халал нарасонанд.

Берун аз маҳалли аҳолинишин пиёдагардон аз канори роҳи мошингард бояд рӯ ба рӯйи самти ҳаракати воситаҳои нақлиёт ҳаракат кунанд. Дар ин ҳолат ронанда пиёдагардро ва пиёдагард мошинро, ки аз рӯбарӯяш меояд, хуб дида метавонад. Бачаҳои азиз, танҳо дар роҳ риоя намудани чунин қоидаҳо шуморо аз фалокат ва дигар ҳодисаҳои нохуш эмин медорад.

1. Пиёдагард кист?
2. Пиёдагард роҳро бояд аз куҷо гузарад?
3. Пиёдагард ҳангоми ҳаракат дар роҳ чиро бояд донад ва риоя кунад?
4. Чаро пиёдагард ҳангоми ҳаракат дар пайраҳаи пиёдагардӣ бояд аз канори рост ҳаракат кунад?
5. Дар кадом ҳолат пиёдагард бояд аз канори роҳ рӯ ба рӯйи самти ҳаракати воситаҳои нақлиёт ҳаракат кунад ва барои чӣ?

ҚОИДАҲОИ АСОСИИ РАФТОРИ БЕХАТАР ДАР КӮЧАВУ РОҲҲО

Бачаҳои азиз! Ҳамин ки шумо аз хона ба роҳ мебароед, пиёдагард ҳисоб мешавед. Вақте ки ба воситаҳои нақлиёт менишинед, мусофир ҳисоб меёбед.

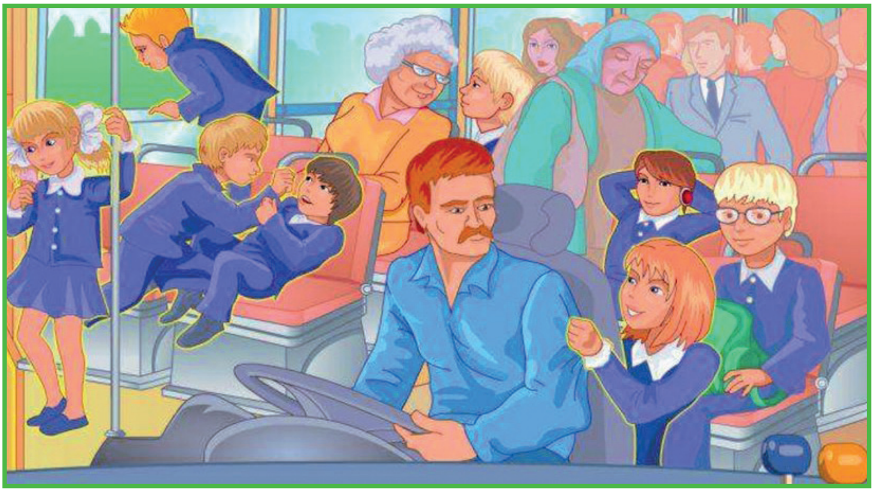

Ҳангоми сафар бо воситаи нақлиёт тасмаҳои бехатариро бастан зарур аст. Ба воситаи нақлиёт савор шудан ва аз он фуромаданро аз тарафи пиёдараҳа ё канори роҳ, баъди пурра бозистодани воситаи нақлиёт, анҷом додан лозим аст. Ҳангоми ҳаракат мусофирон бояд диққати ронандаро ба сӯйи дигар накашанд; даст ё сари худро аз тирезаҳои воситаи нақлиёт ба берун набароранд. Зеро ин гуна амалҳо хеле хавфнок буда, боиси сар задани ҳодисаҳои нохуш мегарданд.

! Барои он ки кӯчаву роҳро бе хавфу хатар гузаред, бояд ҳатман чунин талаботро иҷро кунед:

– роҳро танҳо дар ҷойҳои муайяншуда: гузаргоҳҳои пиёдагард, зеризаминӣ ва рӯйизаминӣ ва дар сурати мавҷуд набудани онҳо аз ҷойҳое, ки роҳ аз ҳар ду тараф хуб дида мешавад, гузаред;

– аз пеши автомобили наздикомада давида нагузаред;

– аз паси монеаҳои канори роҳ яку якбора ба қисми автомобилгарди роҳ набароед;
– роҳро ҳангоми фурӯзон будани ранги сабзи чароғак гузаред;
– ҳеҷ гоҳ дар қисмати автомобилгарди роҳ бозӣ накунед.

Агар ин талаботро ба ҷо оред, ҳеҷ гоҳ дар роҳ ба фалокат дучор намешавед. Дар акси ҳол фалокат рух доданаш мумкин аст.

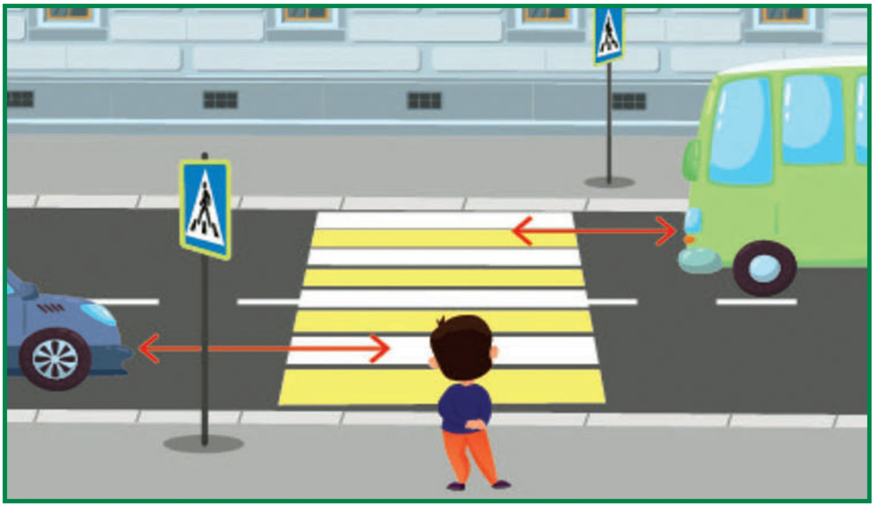

Мутаассифона, баъзе бачаҳо аз назди мошини пешоянда давида гузаштанро қаҳрамонӣ меҳисобанд. Онҳо намефаҳманд, ки мошинро яку якбора боздоштан ғайриимкон аст.

Мошин дар як сония, яъне дар як мижа задан, тақрибан 12-15 метрро тай мекунад. Аммо пиёдагард дар ин муддат (вақт) ҳамагӣ 1-2 метрро тай мекунад.

1. Мафҳумҳои пиёдагард ва мусофирро чӣ хел мефаҳмед?
2. Пиёдагардон дар роҳи мошингард чӣ гуна бояд ҳаракат кунанд?
3. Пиёдагардон ба кадом амалҳо бояд роҳ надиҳанд?
4. Дар кӯчаҳо бозӣ кардан мумкин нест ва барои чӣ?
5. Барои он ки роҳро бе хавфу хатар гузаред, чӣ бояд кард?

ЧОРРОҲА ВА НАМУДҲОИ ОН

Чунонки шумо аз дарсҳои гузашта медонед, ҷойи ҳамдигарро бурида гузаштани роҳҳоро чорроҳа меноманд.

Чорроҳаҳо «+» монанд, «У» - монанд ва «Т» - монанд мешаванд.

Чунонки дар расми зерин мебинед, роҳҳо якдигарро дар як сатҳ мебуранд. Чунин чорроҳаро чортарафа ё ҷамъмонанд аст.

Дар чорроҳаи «Т»-монанд ду роҳ бо ҳам ба шакли «Т» пайваст мешавад. Ин гуна чорроҳаро чорроҳаи сетарафа меноманд.

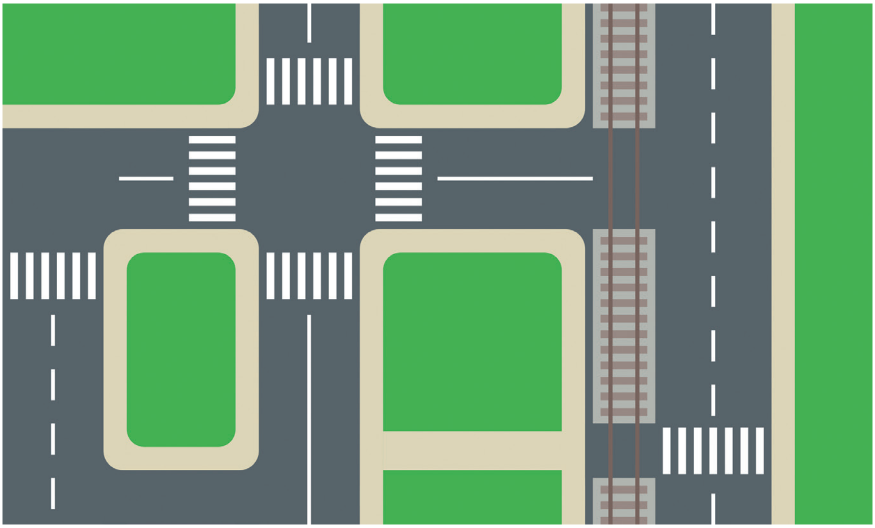

Дар чорроҳа аз ҳар тараф автомобилҳо бонавбат ҳаракат мекунанд. Он ҷойи аз ҳама хавфнок аст. Дар чорроҳаи танзимшаванда ҳаракати автомобилҳо ва пиёдагардон бо чароғи раҳнамо ё аз тарафи нозири роҳ

танзим карда мешавад. Ронандагон ва пиёдагардон бояд дар чорроҳа хеле бодиққат бошанд. Онҳо бояд мувофиқи ишораҳои чароғи роҳнамо ё нозири роҳ амал намоянд.

Чорроҳаро низ танҳо аз гузаргоҳи пиёдагард, ҳангоми фурӯзон будани ранги сабзи чароғи роҳнамо, гузаштан лозим аст!

Дар чорроҳае, ки ҳаракати нақлиёт ва пиёдагардон бо чароғи роҳнамо танзим карда намешавад, пиёдагардон чӣ тавр бояд роҳро гузаранд? Онҳо бояд пеш аз гузаштан дар канори гузаргоҳи пиёдагард истода, ба тарафи чап ва рост нигаранд. Интизор шаванд, ки ҳамаи автомобилҳои наздикоянда гузашта раванд. Он гоҳ зуд-зуд қадам зада роҳро гузаранд.

Ҳаргиз роҳро давида гузаштан мумкин нест. Ҳамеша ҳангоми гузаштани қисмати аввали роҳ нигаристан ба тарафи чап ва дар қисмати дуюми роҳ нигаристан ба тарафи рости роҳро фаромӯш накунед.

1. Чӣ гуна ҷойро чорроҳа меноманд?
2. Кадом намудҳои чорроҳаро медонед?
3. Чорроҳаи танзимшаванда аз чорроҳаи танзимнашаванда чӣ фарқ дорад?

ИШОРАҲОЕ, КИ АЗ ТАРАФИ РОНАНДАГОН ДОДА МЕШАВАНД

Тамоми намуди автомобилҳо, чи боркашу сабукрав ва чи мусофиркаш (автобусу троллейбус) чароғакҳои нурафкани гуногунранг доранд. Автомобилҳо дар пеш чароғакҳои сафед ва зард, дар қафо чароғакҳои сурх ва зард доранд.

Чароғакҳои калони сафеди пеши автомобилҳо барои шабона равшан намудани роҳ хидмат мекунанд.

Чароғакҳои сурхи қафои автомобилҳо ҳангоми фурӯзон шудан боздоштани воситаи нақлиётро нишон медиҳанд.

Ронандагон ба воситаи ин чароғакҳо ронандагони дигар ва пиёдагардонро аз амали худ пешакӣ огоҳ месозанд.

Агар чароғакҳои зарди чашмакзананда аз тарафи чапи пешу қафо фурӯзон шаванд, ин чунин маънӣ дорад, ки ронанда автомобили худро ба тарафи чап мегардонад.

Агар чароғакҳои зарди чашмакзанандаи тарафи рост фурӯзон шаванд, он гоҳ мо пай мебарем, ки ронанда автомобили худро ба тарафи рост гардондан мехоҳад.

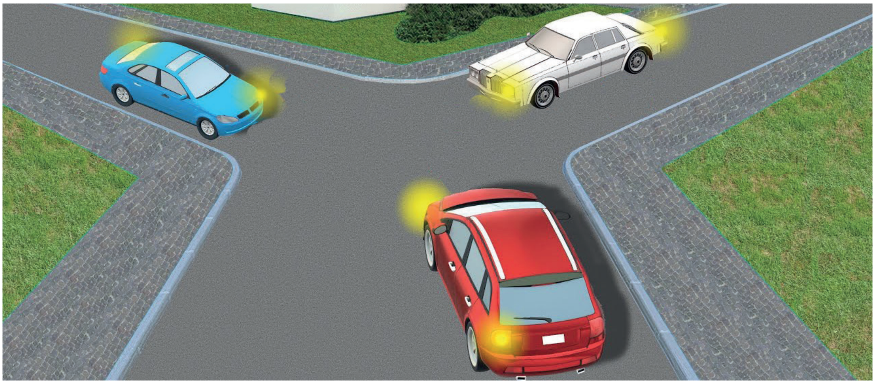

1. Чароғакҳои зарди чашмакзанандаи автомобил барои чӣ хидмат мекунанд?

2. Агар ронанда автомобилро ба тарафи чап гардониданӣ бошад, кадом чароғҳоро фурӯзон мекунад?

3. Воситаҳои нақлиёт боз чӣ гуна чароғак доранд?

МО – МУСОФИР

Шумо борҳо дар роҳҳои автомобилгард троллейбусу автобусҳои хурду калон ва гуногунро дидаед, ки мусофиронро мекашанд. Чунин автомобилҳо воситаҳои нақлиёти мусофирбар ё мусофиркаш номида мешаванд. Онҳоро дар ҷойҳои махсус – истгоҳ, интизор шудан лозим аст. Истгоҳҳо аз сатҳи роҳ каме баландтар ҷойгиранд ва барои мусофирон нисбатан ҷойи бехавфанд.

Дар сурати мавҷуд набудани истгоҳ нақлиёти мусофиркашро берун аз қисми мошингарди роҳ, канори роҳ интизор шудан лозим аст. Дар рӯйи роҳ, яъне қисми мошингарди роҳ истода, нақлиётро интизор шудан мумкин нест.

Мусофирон ба автобус ё троллейбус бояд банавбат савор шаванд: аввал пирону калонсолон, занон, баъд наврасон. Мусофирони кӯдакдор бояд аз дари пеш са-

вор шаванд. Дар даруни автобус ё троллейбус бозиву мағал кардан ё дасту сари худро аз тирезаҳои он берун баровардан мумкин нест. Ба пирону калонсолон ва занҳое, ки кӯдаки хурдсол доранд, бояд ҷой диҳем.

1. Киро мусофир меноманд?
2. Дар даруни нақлиёти мусофиркаш мусофир бояд чӣ гуна рафтор кунад?
3. Нақлиёти мусофиркашро дар куҷо бояд интизор шуд?

Дар асоси қоидаҳои ҳаракат дар роҳ мусофирон ӯҳдадоранд, ки:
– ба воситаи нақлиёт савор шудан ва аз он фуромаданро аз тарафи пиёдароҳа ва ё канори роҳ ва танҳо баъди пурра бозистодани воситаи нақлиёт анҷом диҳанд;
– нақлиёти мусофиркашро танҳо дар истгоҳҳо ва

дар ҳолати набудани истгоҳ наклиётро берун аз қисми автомобилгарди роҳ, дар канори роҳ интизор шаванд;
– аз тирезаҳои автомобилҳо кашол нашаванд;
– ба наклиёти мусофиркаш аз дари пеш савор шуда, аз дари қафо фуроянд;
– ҳангоми ҳаракат дари наклиёти мусофиркашро худсарона накушоянд.

УХДАДОРИИ МУСОФИРОН

Истгоҳҳо дар наздикии гузаргоҳҳои зеризаминӣ, пиёдагард ва чорроҳаҳо ҷойгиранд.

Бинобар ин аз наклиёт фуромада, то чорроҳа ё гузаргоҳ рафта, роҳро танҳо аз он ҷо гузаштан лозим аст.

Баъди фуромадан аз наклиёти мусофиркаш роҳро аз гузаргоҳ ва дар ҳолати набудани гузаргоҳ аз қафои автомобил гузаштан лозим аст.

1. Дар кадом ҳолат ба наклиёти мусофиркаш савор шудан мумкин аст?
2. Мусофирон ба автобус ё троллейбус бояд аз кадом дар савор шаванд ва аз кадом дар фуроянд?
3. Дар даруни автобус ё троллейбус ба кадом амалҳо роҳ додан мумкин нест?
4. Пас аз фуромадан аз автобус ё троллейбус роҳро аз куҷо бояд гузашт?

МОШИНҲОИ ТАЪЙИНОТИ МАХСУС

Шумо автомобилҳое, ки сигналҳои (бонги) овозӣ ва чароғҳои чашмакзанандаи сурху сабз доранд, бо суръати тез ҳаракат менамоянд, мушоҳида кардаед.

Ин автомобилҳо аз хадамоти оташнишонӣ, ёрии таъҷилии тиббӣ ва милитсия мебошанд.

Автомобили хадамоти оташнишонӣ ё сӯхторхомӯшкунӣ ранги сурх дорад.

Дар паҳлуи дарҳои кабинаи ин автомобилҳо рақами «01» навишта шудааст, ки ин рақами телефони хадамоти оташнишонӣ мебошад.

Мақомоти корҳои дохилӣ, яъне милитсия низ аз чунин автомобилҳои махсус истифода мебарад. Ранги ин автомобилҳо сафед ё зард буда, навиштаҷоти «милитсия» доранд. Дар паҳлуи дарҳои кабинаи ин автомобилҳо рақами «02» навишта шудааст. Дар боми онҳо чароғакҳои чашмакзанандаи рангашон сурху кабуд ва сабз васл шудааст.

Автомобилҳои хидматии Бозрасии давлатии автомобилӣ (БДА) низ ба мошинҳои таъйиноти махсус дохил мешаванд. Ин автомобилҳо ҳангоми ба ҷойи ҳодиса шитоб доштан, ҳамроҳӣ кардани мошинҳои меҳмони олиқадр ва қатори мошинҳое, ки одамонро мекашонанд аз сигналҳои овозии махсус ва чароғакҳои чашмакзананда истифода мебаранд.

Ба автомобилҳои таъйиноти махсус автомобилҳои мақомоти тандурустӣ низ дохил мешаванд. Онҳо автомобилҳои «Ёрии таъҷилии тиббӣ» мебошанд. Онҳо ранги сафед дошта, дар паҳлуҳояшон тасмаи сурх кашида шудааст, навиштаҷоти «Ёрии таъҷилӣ» ва рақами «03» дарҷ гардидааст.

Баъзан чунин автомобилҳо сигналҳои овозӣ ва чароғҳои чашмакзанандаашонро ба кор меандозанд. Пиёдагардон ва ронандагони дигар воситаҳои нақлиёт вазифадоранд, ки ба онҳо роҳ диҳанд, то ки онҳо ба ҷойи

ҳодиса сари вақт рафта расида тавонанд. Пиёдагардон бояд қисми автомобилгарди роҳро зуд озод намуда, ба канори роҳ ва ё роҳи пиёдагард бароянд.

1. Ба мошинҳои таъйиноти махсус кадом автомобилҳо дохил мешаванд?
2. Онҳо ҳангоми ба ҷойи ҳодиса шитоб кардан аз кадом сигналҳо истифода мебаранд?
3. Чаро пиёдагардон ва ронандагон ба ин гуна автомобилҳо бояд роҳ диҳанд?
4. Дар кадом ҳолат ин гуна автомобилҳо сигналҳои овозӣ ва чароғҳои милтосиашонро ба кор меандозанд?

БОЗРАСИИ ДАВЛАТИИ АВТОМОБИЛӢ (БДА)

Шумо медонед, ки дар роҳҳои шаҳру ноҳияҳо автомобилҳои гуногунтамғаи калони боркаш ва автомобилҳои сабукрав дар равуоянд.

Барои он ки дар роҳ тартибу низом риоя шавад ва ҳаракати бехатари онҳо таъмин гардад, мақомоти Бозрасии давлатии автомобилӣ – БДА фаъолият менамояд. Ин мақомоти махсуси Вазорати корҳои дохилӣ, яъне милитсия мебошад. Кормандони БДА ба риояи қоидаҳои ҳаракат дар роҳ назорат мебаранд. Онҳо дар роҳ ҳаёти пиёдагардон ва ронандагонро аз хатар муҳофизат мекунанд.

Кормандони БДА автомобилҳои махсус доранд, ки бо таҷҳизоти баландгӯяк, равшанидиҳанда, алоқа ва ғайра ҷиҳозонида шудаанд. Амри кормандони БДА-ро ронандагону пиёдагардон бояд ҳатман иҷро кунанд.

1. Ба риояи қоидаҳои ҳаракат дар роҳ кӣ назорат мебарад?
2. БДА чӣ маъно дорад?
3. Автомобилҳои БДА аз дигар мошинҳо бо чӣ фарқ мекунанд?
4. Автомобилҳои БДА ба кадом гурӯҳи воситаҳои нақлиёт дохил мешаванд?

ҚОИДАВАЙРОНКУНИҲОЕ, КИ БОИСИ РУХ ДОДАНИ ФАЛОКАТ ДАР РОҲ МЕГАРДАНД

Ҳодисае, ки бо иштироки ҳатто як воситаи нақлиёт рух дода, боиси ҳалокат ё захмӣ шудани одамон, зарар дидани воситаҳои нақлиёт ва дигар иншоот мегарданд, фалокати роҳу нақлиёт номида мешавад.

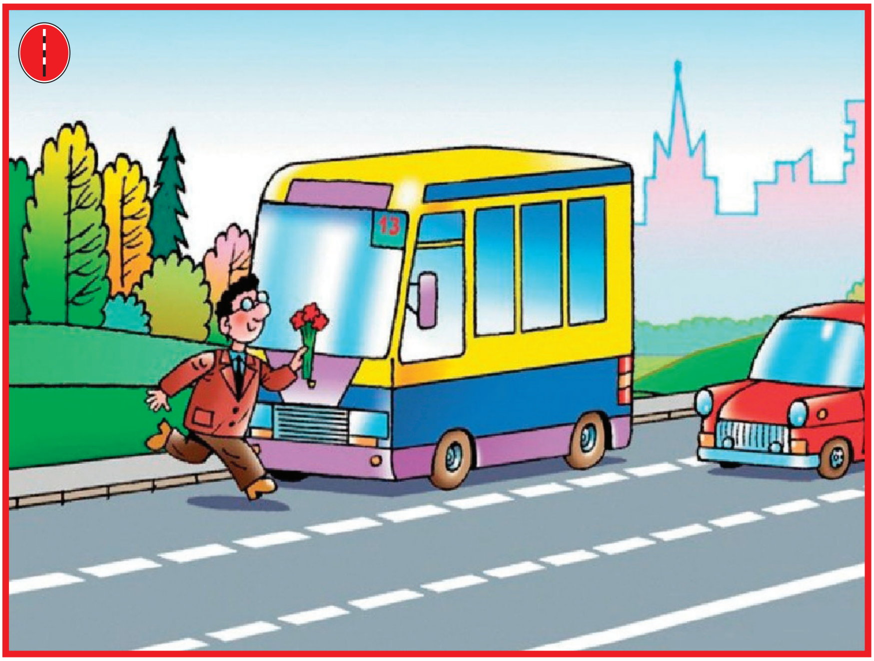

Фалокати роҳу нақлиёт метавонад ҳам бо айби ронандагон ва ҳам бо айби пиёдагардон ба амал ояд. Ронандагон ҳангоми бо суръати тез ҳаракат кардан, ба автомобили дигар роҳ надодан, қоидаи гузаштан аз чорроҳаро риоя накардан, ҳангоми сурх будани чароғи роҳнамо гузаштан ба фалокати роҳу нақлиёт дучор меоянд.

Фалокатҳои роҳу нақлиёт инчунин бо сабабҳои аз тарафи пиёдагардон вайрон кардани қоидаҳои ҳаракат дар роҳ ба амал меоянд.

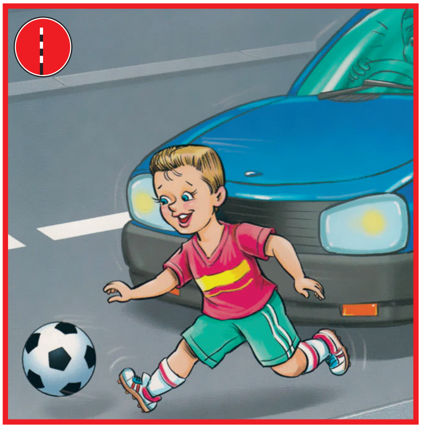

Масалан, агар пиёдагард роҳро аз ҷойҳои манъшуда ё ҳангоми сурх будани чароғи роҳнамо гузарад, яку якбора аз паси монеаҳо ба қисми автомобилгарди роҳ барояд, аз пеши мошини наздикомада давида гузарад ва дар қисмати автомобилгарди роҳ бозӣ намояд, рух додани фалокати роҳ аз эҳтимол дур нест.

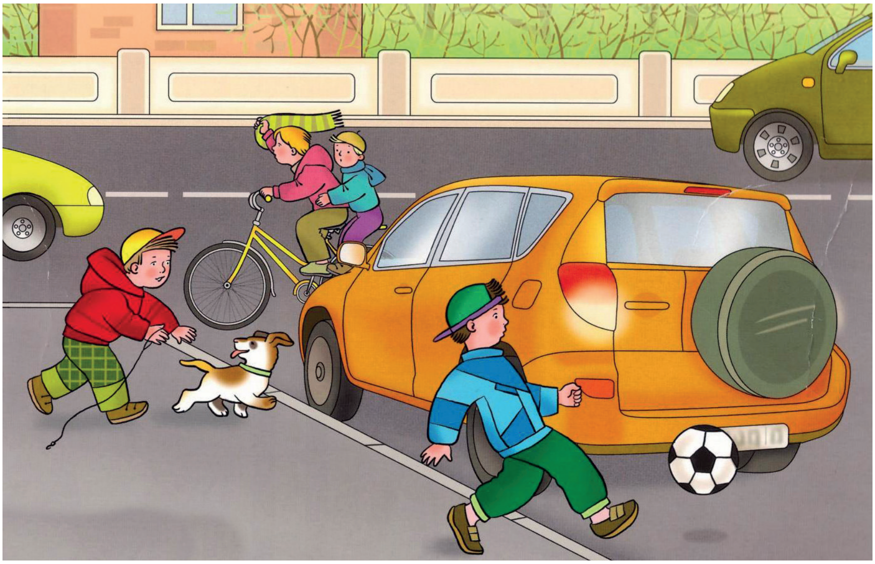

1. Чӣ гуна ҳодисаро фалокати роҳу нақлиёт номидан мумкин аст?
2. Кадом сабабҳо метавонанд боиси рух додани фалокати роҳу нақлиёт гарданд?
3. Пиёдагардон барои пешгирӣ аз фалокати роҳу нақлиёт бояд ба кадом қоидавайронкуниҳо роҳ надиҳанд?

НИГОҲ ДОШТАНИ ВОСИТАҲОИ НАҚЛИЁТ

Барои чӣ автомобилро яку якбора боздошта намешавад? Барои он ки вазн ва суръати ҳаракати автомобил хеле зиёд аст. Вақте ронанда хавфро ҳис менамояду мошинро боздоштанӣ мешавад, як муддати муайян мегузарад. Ин муддат хеле кӯтоҳ бошад ҳам, ҳаёти инсон ба он вобаста аст.

Бинобар ин мошини равонро яку якбора дар ҷояш боздоштан номумкин аст. Агар шумо роҳи автомобилгардро ба тарафҳо нигоҳ накарда, алалхусус дар ҷойҳое, ки барои гузаштани пиёдагардон манъ аст, аз пеши автомобили наздикомада гузаред, он гоҳ рух додани фалокат ногузир аст.

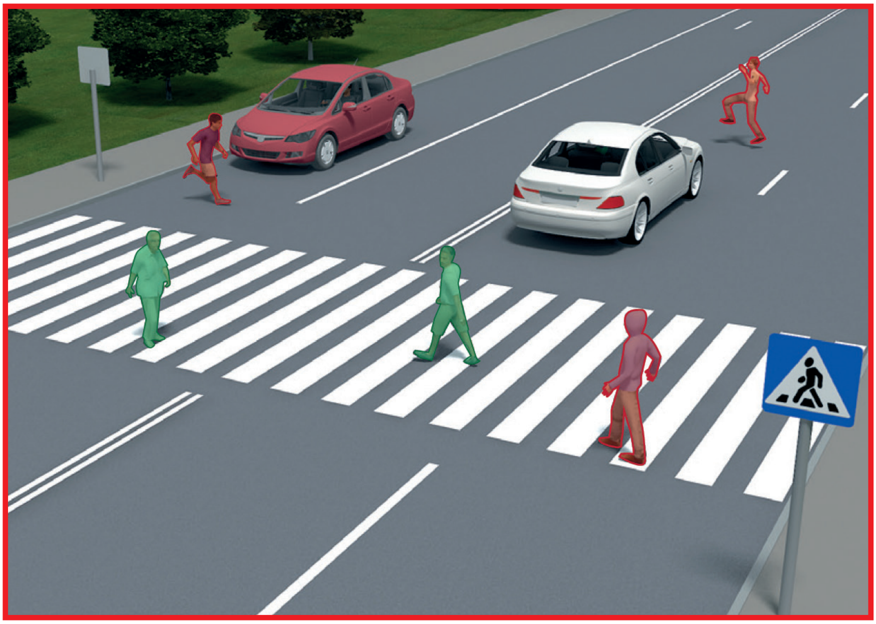

Барои ҳамин ҳам аз пеши автомобили наздикомада давида нагузаред, ки хатарнок аст.

1. Чаро автомобили равонро яку якбора боздошта намешавад?

НАМУДҲОИ ВОСИТАҲОИ НАҚЛИЁТ

Автомобилҳоро ба гурӯҳи мошинҳои боркаш, сабукрав ва мусофиркаш ҷудо мекунанд.

Автомобилҳои калоне, ки бордонҳои гуногун доранд, автомобилҳои боркаш номида мешаванд. Ин автомобилҳо борҳои мардум ва корхонаву идораҳоро мекашонанд.

Бояд қайд кард, ки велосипед, велосипедҳои мотордор, мототсиклҳо, аробачаҳои маъюбӣ, мотороллерҳо низ ба воситаҳои нақлиёт дохил мешаванд.

1. Кадом намуди воситаҳои нақлиётро медонед?
2. Автобус ва троллейбус ба кадом гурӯҳи воситаҳои нақлиёт дохил мешаванд?
3. Мошинҳои сабукравро номбар кунед.

ИСТИФОДАИ ДУРУСТИ ВЕЛОСИПЕД

Бачаҳои азиз! Ҳар кас дар овони хурдсолӣ велосипедсавориро дӯст медорад.

Велосипед низ ба воситаи нақлиёт мансуб буда, шахсе, ки онро идора мекунад, ронанда ҳисобида мешавад.

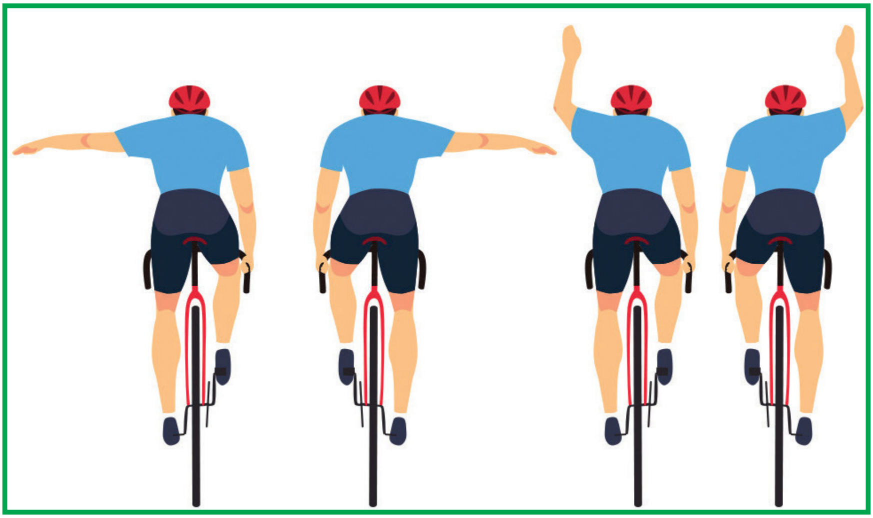

Дар асоси талаботи «Қоидаҳои ҳаракат дар роҳҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон» танҳо пас аз синни 14-солагӣ наврасон метавонанд бо велосипед ба роҳи автомобилгард бароянд. Онҳо бояд одитарин қоидаҳои идора намудани велосипедро донанд, то ки сабабгори сар задани фалокат дар роҳ нагарданд.

Пас, хурдсолони азиз, чунон ки огоҳ шудед, то синни 14-солагӣ бо велосипед ба роҳи автомобилгард баромадани шумо қатъиян манъ аст!

Бинобар ин то синни 14-солагӣ танҳо дар ҳавлиҳо, майдон ва майдончаҳои варзишӣ велосипедсаворӣ кардан мумкин аст.

!

Қоидаҳои ҳаракат дар роҳ амалҳои зерини ронандагони велосипедро манъ менамояд:

– суккон (рул)-ро бо як даст дошта ҳаракат кардан;

– интиқоли мусофирон, ба ғайр аз тифлони то 7- сола, дар нишастгоҳи иловагӣ, ки бо поймонак муҷаҳҳаз нест;

–ҳаракат кардан аз қисмати автомобилгарди роҳ дар сурате, ки дар канори роҳ пайроҳаи велосипедронӣ мавҷуд аст;

–кашида бурдани велосипед бо дигар воситаҳои нақлиёт.

1. Дар куҷо велосипедронӣ кардан мумкин ва дар куҷо мумкин нест?
2. Аз чандсолагӣ бо велосипед дар роҳи автомобилгард баромадан иҷозат дода мешавад?

ҲАРАКАТИ ГУРӮҲИИ ХОНАНДАГОН ДАР РОҲ

Баъзан хонандагон гурӯҳ шуда, ба театр, осорхона, намоишгоҳ ва сайру саёҳат мераванд. Дар чунин мавридҳо дар кӯчаву роҳҳои автомобилгард чӣ гуна бояд ҳаракат намоянд? Пеш аз ҳама, онҳо бояд ба як ё ду

қатор саф кашанд. Онҳоро бояд шахсони мутасаддии калонсол роҳбаладӣ намоянд.

Шахсони роҳбалад бояд аз пешу қафои қатор бо парчамакҳои сурх дар даст ҳаракат кунанд. Гурӯҳ бояд аз тарафи рости роҳи пиёдагард ҳаракат кунад.

Дар ҳолати набудани роҳи пиёдагард гурӯҳ бояд ба ҳаракати воситаҳои нақлиёт халал нарасонида, аз канори роҳ ҳаракат намояд.

Хонандагон бояд ҳангоми ҳаракати муташаккил (гурӯҳӣ) супоришҳои шахсони роҳбаладро иҷро намоянд. Бе иҷозати онҳо аз қатор набароянд.

Аз қатор баромадан ё ба дигар пиёдагардон халал расонидан манъ аст.

Ҳангоми гузаштан аз гузаргоҳи пиёдагардон ҳат-

ман ба ишораи чароғак ё нозири роҳ итоат намудан лозим аст. Роҳбаладон то роҳро пурра гузаштани гурӯҳ ҳаракати мошинҳоро бозмедоранд.

Бояд дар хотир дошт, ки ҳаракати гурӯҳӣ дар кӯчаву роҳҳои автомобилгард шабона қатъиян манъ аст.

1. Гурӯҳи хонандагон бояд бо кадом роҳ ҳаракат намояд?
2. Ҳаракати муташаккил (гурӯҳӣ) дар роҳҳои автомобилгард кадом вақт мумкин нест?
3. Вазифаи роҳбалад аз чӣ иборат аст?

ҲАРАКАТИ ПИЁДАГАРДОН ДАР РОҲҲОИ МОШИНГАРД ДАР ШАРОИТИ НОМУСОИДИИ ОБУ ҲАВО

Номусоидии обу ҳаво дараҷаи биниши ронандагон ва пиёдагардонро маҳдуд мегардонад. Масалан, ҳангоми фарорасии торикӣ ва боридани барфу борон шишаҳои пеши автомобилҳо хира мешаванд. Ронандагон объектҳои сари роҳро хуб дида ва дарк карда наметавонанд.

Беҳтар он аст, ки хонандагон дар ҷузвдон ва сарулибоси худ тасмачаҳои нургардон часпонанд. Ҳангоми ба тасмачаҳо расидани равшании чароғи автомобил ронанда огоҳ мешавад, ки дар роҳ монеае вуҷуд дорад.

Бачаҳои азиз! Ҳангоми фарорасии торикӣ ё номусоидии обу ҳаво ба қисми автомобилгарди роҳ набароед. Ронанда шуморо аз дурӣ дида ва дар ҳолати зарурӣ мошинро боздошта наметавонад.

Дар вақти боридани барфу борон дар роҳ ва шафати он бозӣ накунед, то ки ҳаёти худ, ронандаи автомобил ва мусофиронро зери хатар нагузоред, зеро роҳ лағжонак мешавад ва сари вақт нигоҳ доштани мошин хеле мушкил ва ҳатто ғайриимкон мегардад.

ИНТИҚОЛ (КАШОНИДАН)-И ХОНАНДАГОН

Дар шаҳр ва маркази ноҳияҳо барои кашонидани мусофирон одатан автобусу троллейбусҳо ва автомобилҳои сабукрав хидмат мерасонанд. Барои аз хона то мактаб ва аз мактаб то ба хона бурдану овардани кӯдакон автобусҳои махсус муқаррар карда шудааст.

Ин гуна автобусҳо аломати иловагии «Интиқоли кӯдакон» доранд, ки он шакли чоркунҷа дошта, дар дохили он сурати ду бачаи давидаистода акс ёфтааст. Чароғакҳои наздикбини ин гуна автомобилҳо бояд ҳангоми ҳаракат фурӯзон бошанд.

Кӯдакон бо ин гуна автобус бояд аз канори роҳ, пиёдароҳа ё қафои автомобил аз зинапоя савор шаванд.

Ҳангоме ки ҳама ба дохили автобус дароянд, бояд дар ҷойҳои нишаст биншинанд. Дар роҳ ҳангоми ҳаракат супоришҳои шахсони роҳбаладро бояд иҷро намоянд.

Дар вақти ҳаракати нақлиёт аз ҷой хестан, дар болои девори бордон (бортҳо) нишастан, аз як ҷо ба ҷойи дигар гузаштан манъ аст.

Аз автомобил танҳо аз тарафи пиёдароҳа фуромадан лозим аст.

Бачаҳои азиз! Аз болои девори бордон ба қисми автомобилгарди роҳ ҷаҳидан ба ҳаёт хавфнок аст. Чунки ба зери чархи дигар мошини ҳаракаткунанда мондан мумкин аст.

1. Кӯдакон аз куҷо ва чӣ тавр бояд ба автомобил савор шаванд?

2. Дар даруни автомобил чӣ гуна рафтор намудан дуруст аст?

3. Дар вақти ҳаракати автомобил кадом амалҳо манъ аст?

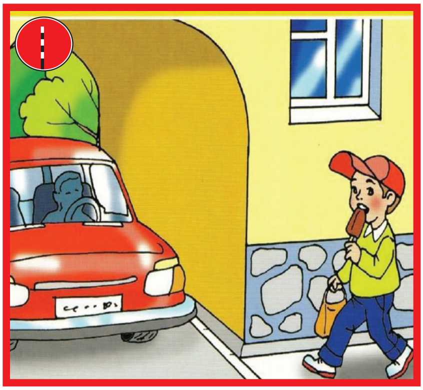

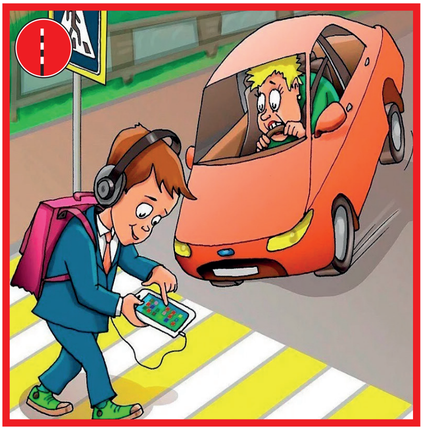

АЛОМАТҲОИ РОҲ

АЛОМАТҲОИ ОГОҲКУНАНДА

Танзими ҳаракат тавассути чароғи раҳнамо

Гузаргоҳи пиёдагард

Кӯдакон

Убури пайраҳаи велосипед

Корҳои роҳсозӣ

АЛОМАТҲОИ МАНЪКУНАНДА

Даромадан манъ аст

Ҳаракат манъ аст

Ҳаракати мототсиклҳо манъ аст

Ҳаракати пиёдагардон манъ аст

Ҳаракати велосипед манъ аст

АЛОМАТҲОИ ДАСТУРДИҲАНДА

Ҳаракати давродавр

Ҳаракати автомобилҳои сабукрав

Пайроҳаи велосипедгард

Пиёдароҳа

АЛОМАТҲОИ ХИДМАТРАСОНӢ

Нуқтаи ёрии аввалияи тиббӣ

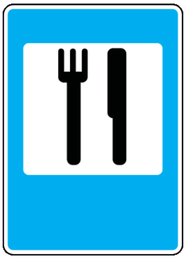

Ҷойи хӯрокхӯрӣ

Оби нӯшокӣ

Пости «БДА»

АЛОМАТҲОИ ИТТИЛООТИВУ ИШОРАТӢ

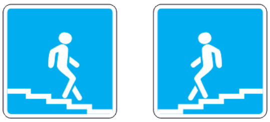

Гузаргоҳи зеризаминии пиёдагардӣ

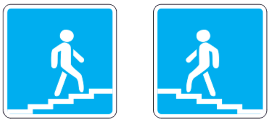

Гузаргоҳи рӯйизаминии пиёдагардӣ

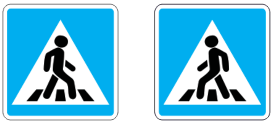

Гузаргоҳи пиёдагард

Ҷойи исти автобус ё троллейбус

Ҷойи исти трамвай

Таваққуфгоҳи таксиҳои сабукрав

АЛОМАТҲОИ ФАРҚКУНАНДАИ ВОСИТАҲОИ НАҚЛИЁТ

Маъюб

Воситаи нақлиёти таълимӣ

Интиқоли кӯдакон

Ронандаи ношунаво

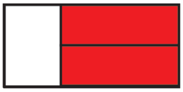

Бори хатарнок

Воситаи нақлиёти дароз

Бори калонҳаҷм

ИШОРАЧӮБИ ТАНЗИМГАР ВА ЧАРОҒҲОИ РОҲНАМО БАРОИ ПИЁДАГАРДОН

Ишорачӯби танзимгар

Доирачаи сурхи нургардон

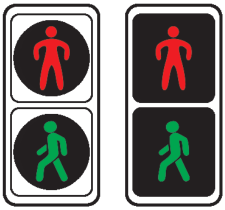

Чароғак барои пиёдагардон

БА ХОТИР БИЁРЕД!

- пиёдагардон бояд танҳо бо тарафи рости пиёдароҳа ҳаракат бикунанд, то ки ба дигар пиёдагардон халал нарасонанд.
- дар роҳҳои автомобилгарди берун аз маҳалли аҳолинишин бояд аз канори роҳ ба муқобили ҳаракати нақлиёт ҳаракат намуд, то ки шумо мошинро ва ронанда шуморо хуб дида тавонад.
- чорроҳа – ҷойи хавфноктарини роҳ ба ҳисоб меравад. Бинобар ин аз он танҳо бо гузаргоҳи пиёдагард ва ҳангоми сабз будани чароғаки роҳнамо гузаштан мумкин аст.
- пеш аз он ки роҳро гузаред, аввал ба тарафи чап нигаред. Агар қисмати автомобилгарди роҳ озод бошад, он гоҳ роҳро гузаред. Ҳангоми ба миёнаи (байни) роҳ омадан ба тарафи рост нигаред, агар дар наздикӣ нақлиёт набошад, он гоҳ роҳро боэҳтиёт гузаред.
- то 14-солагӣ бо велосипед ба роҳи мошингард баромадан манъ аст.
- велосипедрон ҳангоми ҳаракат бояд дастҳои худро аз рул (суккон) нагирад ва аз қафои автомобилҳои равон надорад.
- ҳеҷ гоҳ роҳро аз пеши автомобили наздикомада давида нагузаред, чунки аз ҳама ронандаи ботаҷриба ҳам автомобилро сари вақт боздошта наметавонад.
- дар назди роҳҳои автомобилгард бозӣ кардан мумкин нест.

МУНДАРИЧА

Сарсухан 3
Хатти ҳаракати кӯдак аз хона то ба мактаб 4
Мафҳумҳои роҳ, кӯча, хиёбон, чорроҳа 6
Самти ҳаракати нақлиёт дар роҳ 8
Қоидаҳои гузаштан аз кӯчаву роҳҳо 9
Ишораҳо барои танзими ҳаракат дар роҳ 12
Аломатҳои роҳ 16
Нишонаҳои роҳ 20
Дар роҳи оҳан 22
Уҳдадории пиёдагардон 24
Қоидаҳои асосии рафтори бехатар дар кӯчаву роҳҳо 26
Чорроҳа ва намудҳои он 30
Ишораҳое, ки аз тарафи ронандагон дода мешаванд 32
Мо – мусофир 34
Уҳдадории мусофирон 36
Мошинҳои таъйиноти махсус 38
Бозрасии давлатии автомобилӣ (БДА) 41
Қоидавайронкуниҳое, ки боиси рух додани
фалокат дар роҳ мегарданд 43
Нигоҳ доштани воситаҳои нақлиёт 46
Намудҳои воситаҳои нақлиёт 47
Истифодаи дурусти велосипед 49
Ҳаракати гурӯҳи хонандагон дар роҳ 51
Ҳаракати пиёдагардон дар роҳҳои мошингард дар
шароити номусоидии обу ҳаво 54
Интиқол (кашонидан)-и хонандагон 56
Аломатҳои роҳ 59
Ба хотир биёред 62

ЗАЙНИДДИНЗОДА НАҶМИДДИН
МУНАВВАРОВ ҲАБИБУЛЛО

ҚОИДАҲОИ ҲАРАКАТ ДАР РОҲ

Китоб барои дарсҳои тарбиявии
хонандагони синфҳои 1 – 2-юми
муассисаҳои таҳсилоти умумӣ

Муҳаррир	Меликова Малика
Мусаҳҳеҳ	Саидова Мавҷуда
Муҳаррири техникӣ	Назаров Қосимхуҷа
Таррох	Ҷунайдзода Мақсуд

Ба матбаа 08.06.2023 супорида шуд.
Ба чоп 12.06.2023 иҷозат дода шуд. Коғази офсет.
Чопи офсет. Андоза 60x90 $^{1/16}$. Ҷузъи чопӣ 4,0.
Адади нашр 200000 нусха.
Супориши № 32/2023.
Нарх 7 сомонӣ 76 дирам.

Муассисаи нашриявии «Маориф»-и
Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон.
734024, ш. Душанбе, кӯчаи А. Дониш, 50.
Тел: 222-14-66, E-mail: nashriya@maorif.tj

Дар матбааи ҶДММ “ЭР-граф” чоп шудааст.
Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш.Душанбе, кӯч. Р.Набиев, 218.